



[Faint, illegible handwritten text on a blank page]

1
2
3
4
5
16
1
2
3
4
5
16
16



1636.

1. Beer, Sebastianus : Hypobyposis tutelae et curae.
2. Bohemus, Johannes : De fidejussoribus.
3. Finckelthaus, Sigismundus : De militari testamento.
4. Preibisius, Christophorus : De nuptiis.
5. Patscherus, Samuel : De servitutibus realibus.

1637.

1. Heiland, Jacobus : De mentibus.
2. Kemmler, Valentinus : De conceptu mentis.
3. Lindenerus, David : De mandato.
4. Schacherus, Augustinus : Disputatio juridica contractus
emptio venditio.
5. Schacherus, Augustinus : De cessione actionum.

1638.

Lindener, David : De casibus fortuitis in genere.

1639. Lindener, David : De casuum fortuitorum periculo,
ratione dominii ac possessionis ut et quatenus pro
servo factus restituere necesse habeat?

1640

1. Finckelthaus, Sigismundus : De constituta pecunia
2. Philippus, Johannes : De carcensibus.
3. Rivinus, Aureus : De contributionibus.
4. Schreendörffer, Georg Trb : De jure occidendi
prehensum in adulterio, quatenus patri et
marito competit.

4. Schreendörffer, Georg Trb : De jure occidendi
prehensum in adulterio filiae et uxoris,
quatenus patri et marito competit. 2 Sumpt.

~~1641~~ 17 M. 1712

5. Wirth, Polycarpus : De generibus novae

1641.

1. Cronbergk, Michael : De advocatis
2. Welsch, Carpus Michael : Disputatio juridica I : De
executione parata, continens ejusdem definitionem,
tam efficientem et materialem.

1642

1. Cronbergk, Michael: De auxiliis aegrotorum
- 1^a Finckelthaus, Sigismundus: De venia aetatis.
2. Heidenreich, Tobias: De locatione et conductione
3. Musbachius, Samuel: Disputationum juris ^{De arum}
IV. Theoriae practicae ad l. civitas 27 ff. de rebus
cred. si cert. petatur
4. Prestorius, Christophorus: De remediis juris creditu-
rum adversus debitores contumaces, morosos et
latitantes
5. Schenckendorffer, Georgius Tobias: De juramento
confirmatorio ad l. h. Sacramenta paterum.
C. si adversus venditionem
6. Wirth, Palaeopus: De l. l. Anebonianus.

1643.

1. Bierling, Caspar: De litis denunciacione

1643

2. N. 4th, Michael: De asperitate

2.

3.

8.

4.

14

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS

4640, 1

DE

CONSTITUTA

A3

PECUNIA,

Quam

Auxilio Numinis Trinuni invocato,

ET

FUSSU ATQUE PERMISSU

Magnifici Domini Ordinarii

D. SIGISMUNDI ~~Finckel~~haus / J Cti, &c.

Amplissimi Dn. Senioris D. Christophori Prei-
bisi, ut & reliquorum Consultissimorum Virorum, Am-
plissimæ Facultatis Juridicæ Lipsiensis Assesso-
rum gravissimorum,

Pro

Licentiâ,

Summos in utroq; Jure Honores, Privi-
legia & Insignia consequendi,
Publicæ dissertationi subjicit

AUGUSTUS Beckstein /

ALTENB. MISN.

In auditorio Collegii Paulini

ad diem 27. Augusti

M DC XL.



Lipsiæ, Typis GREGORII RITZSCHII.

111



VIRIS
*Magnificentia, Nobilitate, & Amplitudine
Præclarissimis, longoque rerum usu
Excellentissimis*

**Dn° HEINRICO Gebharten/
aliàs Wesenern / Hæreditario in Selnitz /
J.U.D. & Illustris. ac Celsis. Principis ac Domi-
ni, Domini FRIDERICI WILHELMI Ducis Sax, Jul.
Chv. & Mont. &c. Lineæ Altenb, Cancel-
lario gravissimo.**

ut &

**Dn° JOHAN. FRIDERICO
à Brandt / in Gaardorff / Kleinhelmsdorff
& Langenleube / &c. eidem Illustrissimo Principi &c. à
Consiliis Secretioribus, nec non Curiaæ supremæ, quæ
Jenæ est, Præsidi eminentissimo, ac Collectarum
publicarum Præfecto &c.**

*Patronis ac Promotoribus suis summò
observantia cultu suspiciendis*

**Disputationem hanc inauguralem de-
votâ animi submissione
dedicat & offert**

AUGUSTUS Beckstein.

Autore Bonitatis Adjutore

Preloquium.



Cùm quotidiana, monente JCTO

Paulò in l. legavi. 25. ff. de liberat. leg. plenius tractanda, examinanda & rimanda sint; Et nemo inficias ire possit, *materiam constitutæ pecuniæ* non tantùm *frequentissimam,*

sed & *utilisimam*, maximèqve *jucundam* esse, cùm Sole meridiano clarius appareat, societatem humanam eâ carere non posse, siquidem debitores indies, in primis hóc tempore exulceratissimò, ubi Mars omnia devorat, & ex Cræsis Iròs quàm subitò efficit, ad hanc tanquam ad sacram anchoram confugere, & dilationem à suis creditoribus impetrare, necesse habeant. Ideò motus tùm utilitate & necessitate, tùm etiam jucunditate hujus materiæ, eam præsentis Disputatione hóc modò pertractare mecum constitui, ut (1.) Etymologiam cùm constituti, tùm pecuniæ; (2.) Utriusque vocis varias significationes; (3.) Synonymicas locutiones; (4.) Constitutionem pecuniæ originem; (5.) Definitionem realem; (6.) Divisionem; (7.) Personas, quæ possint se constituere; (8.) Personas, quibus constitui possit; (9.) Res, quæ in constitutum deduci queant; (10.) Personas, pro quibus constitutum fieri queat; (11.) Formam & modum constituendi; (12.) Effectum; (13.) & ultimò Affinia ipsius constituti sim relaturus & declaraturus; Quod dum facio, JESUM CHRISTUM unicum Constitutorem vel Expromissorem generis humani pro assistentiâ devotâ mente invoco.

(1.) **E**Tymologiam itaq; vocis tùm *constituti*, tùm *pecuniæ* quod attinet, *Constitutum* à præpositione *Con*, & Latinò vocabulò *Statuere*, quod idem est, quod sentire, ponere, collocare, stabilire, derivatur. Rittershus. ad §. in personam. 8. Inst. de actionib.

Cap. I.
De Etymologia.

(2.) *Pecunia* autem vocabulum à *pecu* derivatur, eò quòd veteres omnem suam substantiam in pecudibus habebant, omniáque pecudibus comparabant, vel redimebant. Unde quando dives in Veteri Testamento circumscribitur, inter alia & copiæ pecorum fit mentio, uti *Genes. 13. v. 2. 5. 6. & 7.* item *cap. 24. v. 35. cap. 30. v. ult. Job. 42. v. 12.* & alibi passim. Et in hac sententiâ est Augustin. *c. totum. 6. c. 1. q. 3.* dum ait: Totum, quicquid homines possident, sive sit servus, sive vas, ager, arbor, pecus, *pecunia* dicitur, quia antiqui totum quod habebant, in *pecoribus* habebant: Nec non Plinius *lib. 13. Histor. natur.* quando hanc causam denominationis esse tradit, quod primum æs notâ pecudis signatum fuerit. Idemque Plutarch. *in Apophth.* cum refert morte mulctatos fuisse, qui primum ad Lacedæmonios intulerunt pecuniam propter effatum Oraculi, dum dixit: *αὐτὴ φιλοχρημαλία Σπάρταν ὀλεῖν*, i. e. Avaritia Spartam perdet. Et denique ultimò Ictus Paulus *in l. 1. ff. de contrah. emt.* quando inquit: Origo emendi vendendique à permutationibus capit. Olim enim non ita erat nummus, neque aliud merx, aliud pretium vocabatur. Sed unusquisque secundum necessitatem temporum ac rerum utilibus inutilia permutabat.

Cap. II.
De Homonymiâ.

(3.) **U**trumque vocabulum *separatim* & simpliciter positum varias habet significationes. Verbi enim *pecunie* triplicem refert significationem Magnificus Dominus Ordinarius & Consul hujus Urbis longè eminentissimus D. Sigismundus Sincelthaus/ Præceptor & Promotor meus æviternum suscipiendus. *O. 20. n. 11. & seqq.* Unam *latisimam*, sub quâ veniunt quæcunque res, quæ sunt in patrimonio nostro, *l. rei. s. ibi: cum pecunia & c. l. pecunia. 178. l. pecunia. 222. ff. de Verb. signif.* Alteram *latiorem*, quæ præter æs signatum etiam ea, quæ pondere, numerò & mensurâ constant, continet, *l. talis scriptura. 30. ff. de legat. 1.* Tertiam *restrictiorem & propriam*, quæ monetam auream & argenteam, & pecuniam tantum numeram-

merationi aptam includit, vocaturq; pecunia numerata, vulgò Geld/vel melius secundum Magnif. Dn. Ordinarium D. Sincelshaus 2c. d.l.n.15. Baarschaft/i.e. das Geld/so baar/quasi in parato vorhanden/quæ alicui scilicet ferri, vel afferri potest. Hic autem vocem pecuniæ sumi *latisimè*, cum ex *l.receptitia.2.S. Et neminem.1.C.b.t.* tum ex infra dicendis apparebit.

(4.) Nomen *Constituti* quod spectat, illud in Jure nostrò, & apud Latinos Scriptores variis accipitur modis, sicuti & verbum *constituere*, prout modò hunc, modò alium recipit sensum; Quando enim *constituere* cum *Accusativo Rei* construitur, idem significat, quod sancire, ordinare, condere, præscribere. Undè *constitutum substantivè* positum idem est, quod *Constitutio*, *Satzung/Ordnung*, & *adjectivè* idem quod *ordinata & posita*, *gesazte vnd geordnete Dinge*. Ita dicimus *Jus constitutum*, *l. sed & si. 25. ibi: Jus constitutum. ff. de donationib. int. vir. & ux. l.1. in fin. ibi: constituto jure. ff. de Act. rer. amot. l. cum ita. 94. in pr. ibi: Jure constituto. ff. de Condit. & demonstrat. l. si peculium. 20. §. is cui. 3. ibi: constituto jure. ff. de Statu lib. l.1. §. item cum. 2. ibi: de jure constituto. ff. Quæ sent. fin. appellat.*

Item *constituta pars*, quæ alicui in Legibus ordinata & attributa est; Hinc in *l. Diaconus. 13. ff. Si quis à par. man. fuerit.* secundum Brisf. *Pars constituta* ea videtur esse, quæ Patrono ex *L. Papiâ relicta*. Item *constituta aqua*, in *l. Si quis. 10. ff. Si servit vindic.* *Pax constituta*, quæ hodiè caremus, & de quâ constituendâ jam solliciti Imperator & Proceres Imperii. O utinam feliciter! *Quia*

Nulla salus bello. Pacem te poscimus omnes.

Tempus etiam *constitutum* dicitur in *l. non ut à patre. 8. ibi: post constitutum tempus. ff. de Captiv. & postlim. revers. l. sub pretextu. 19. ibi: intra constitutum tempus. C. de Transact. & tempora*

A 3

appel-

appellatoria constituta dicuntur in *l. ei cuius. s. s. ult. ff. de Appellat. recipiend.* *Locus* denique *dies*, *Nuptia*, *as*, *supplicium*, *dos*, & cetera, quaecunqve constituta hinc inde in *l. ff. & C.* appellantur.

(5.) Quando cum *Accusativò*, vel *Dativò personæ* *EST consti-* *construitur*, ut *constituere se* pro aliò, sich vor einen verschrei-
tuentis. *ben*; *constituere aliquem* pro se, einen andern/das er sich vor
EST debito- ihm verschreibe vnd verpflichte/vermögen; *constituere sibi ali-*
ris. *quem*, sich einen andern vor einen Schuldmanñ verschreiben lassen/
EST credi- vnd einen andern dazü annehmen/ tunc *constituere* nihil aliud
toris. in genere significat, quàm reponere & collocare se, vel aliquem
in suum, vel alienum locum, vel sibi aliquem in alterius locum
reponi curare; Et tunc *constitutum substantivè* usurpa-
tum, nihil aliud est, quàm repositio in alterius locum, & repe-
titio prioris obligationis.

(6.) Et hoc ipsum ut plurimum *duplici modò* contingere solet. I. Quando vendens, donans, mutuò accipiens, vel aliter rem alicui concedens constituit, se pro alio rem in posterum *possessurum*; Quò de constitutò elegantissimum & auctoritatibus ac fundamentis refertissimum tractatum fundatum in *l. quaedam mulier. 77. ff. de Rei vendic.* conscripsit Andr. Tiraquell. *tom. 4. fol. 108. & seqq.* Videatur etiam Coler. *de Process. Execut. p. 1. cap. 10. n. 182. & p. 3. c. 12. n. 87.* ubi scitu dignissima de illà *clausulà constituti possessorii* salutari, cuius usus maximus & frequens in instrumentis & chirographis, habet. Adde Petr. Gregor. Tholos. *in Syntagm. Jur. Civ. l. 24. c. 17. n. 1. & seqq.* Hyppolit. *de Mars. sing. 158. n. 1.*

(7.) II. Quando quis pro se, vel alio, vult *solvere*; Et tunc illud *constitutum possessorium*, hoc simpliciter *constitutum*, vel conjunctim *constituta pecunia*, vel *constitu-*
tum

tum debitum appellatur, tot. tit. ff. & C. de Const. pec. Quando itaq; conjunctim *constituta pecunia* in Legibus reperitur, *unicum* saltem *sensum*, & quidem hanc juridicam significationem habet; quod sumatur propriè pro eâ sponsione, quâ quis vel pro se, vel pro aliò, denuò solutionem debiti prioris, citra stipulationem promittit, & in se recipit, ut ex infra dicendis meliùs patebit.

(8.) In nostris Novellis *Græcis* Nov. sc. 4. cap. 1. & Nov. 115. c. 6. item 136. cap. 1. ἀντιπώνησις ab ἀντι & Πώνησις, sono, secundùm Steph. in suo Lex nominatur. Verùm Tiraq. & Duar. c. 1. ad h. t. C. ex annot. Budæi in Pandect. notant, ex Demosthene constituere Græcè per κατὰ τὴν εἰρημίαν efferrì.

(9.) *Germanicum* huic negotio accommodatum vocabulum reperire non potui, quamvis Volckman in sua arte Not. p. 4. cap. 68. nominet constitutum benandte Schuld / & constitutam pecuniam benandti Geld; item actionem de constitutâ pecuniâ, Forderung eines angedingten Geldes. Et Autor anonym. Inst. Imperial. Germ. Cothob. edit. §. de constitutâ 9. de Act. zugesagte Zahlung; Nec non Hein. Cnaust. in Erotem. jur. d. §. bestimmtes Geld; Quàm ineptè enim nemo non videt. Illud certum est, quod constitutor voce Germanicâ generali, Bürge / vel Bütsprecher / vnd Bütsager / der vor eine Schuld gut gesaget / oder gesprochen / sich verpflichtet oder eingelassen / Const. Elect. 16. p. 2. communiter indigitetur.

(10.) **Q**uemadmodum autem constitutum, & pecunia varias Cap. III.
De Synonymiâ. habet significationes: Ita & *utrumque* vocabulum *Separatim* positum varia habet Synonyma. *Constitutum*, quidem modò generaliter *promissio*, modò *sponsio*, modò *intercessio* vocatur; quamvis tunc propriè *intercessio* fieri videatur, quando quis non pro se, sed pro alio intercedit, arg. l. 1. §. 1. ibi. si non intercesserint. ff. h. t.

(11.) *Pecunia* autem modò *nummus*, l. si quis. 46. ff. Loc. cond.

cond. l. si ususfructus. in fin. ff. de jur. dot. l. statu liberis. 3. §. sed & si. 9. ff. de Statu liber. l. si apes. 26. §. 1. ff. de Furt. modò 25, l. etiam aureus. 159. l. cedere. 213. §. as alienum. ff. de Verb. signif. modò pretium, §. item pretium. 2. Inst. de Empt. & vendit. modò denique numisma, vulgò Münze / l. Quintus Mucius. 27. §. 4. vers. Si autem. ff. de Auro vel arg. & c. leg. vel moneta, Col. de Process. Execut. p. 1. c. 10. n. 7. 8. 9. **Conjunctim** verò **constituta pecunia** posita, terminus artis est, & vix consimilem terminum in jure reperiemus præter **constitutum debitum**, ut in l. 1. §. 6. & **constituta res**, l. illud aut illud. 25. in pr. ff. b. t.

Cap. IV. (12.) **U**T autem sciatur, *quare* hunc terminum *invenerit* Prætor, nihilque penitus antiquitatis ignoretur; *Anne Consti-* tequam ad ipsam materiæ tractationem accedam, quædam de *tuta pecu-* **Origine constituti** præmittam; Non, (ut cum Jcto in l. 1. ff. *nia.* de Orig. Jur. loquar) quia velim verbosos commentarios facere,

sed quod in omnibus rebus animadverto id perfectum esse, quod ex omnibus suis partibus constat. Et certè cujuscunq; rei potissima pars principium est. Deindè, si in forò causas dicentibus nefas, ut ita dixerim, videtur esse, nullâ præfatione factâ, judici rem exponere: quantò magis interpretationem promittentibus inconveniens erit, omissis initiis atque origine non repetitâ, atque illotis, ut ita dixerim, manibus protenus materiam interpretationis tractare. Istæ namque præfationes & libentiùs nos ad lectionem propositæ materiæ producant: & cum ibi venerimus, evidentiozem præstant intellectum.

(13.) *Tria* autem *tempora* circa *originem constituti* notant Jason. ad §. in personam. 8. Inst. de Act. & Schneidew. ad eund. §. n. 6. & seqq. cum aliis. *Primò* namque omnium ex *Jure Gentium* originem habuisse referunt; De eò enim jure, unaquæq; conventio quamvis simplicibus tantum verbis concepta, si modò de consensu constet, virtutem inducendi obligatio-

gationem firmam atque perfectam habet, sufficitque ad consequendam illam regiam manum, cujus auxilio omnes, ante proditas actione, expediebantur lites, uti loquitur *Jas. praell. loc.* Maximè enim olim fuere solliciti de fide servandâ, nihilque magis ipsis curæ fuit, quam datam servare fidem, idque magis spontè, quam coactè, uti apparet ex illo *Ovid. dum lib. 1. Metam. fab. 3.* dicit:

Sponte suâ sine lege fidem rectumque colebant.

Autumabanturque illos Diis infensos esse, nec ministeria eis debita rectè præstare posse, qui fidem frangere auderent, unde *Ovid. Epist. 18.* rectè dicit;

Non bove mactatò caelestia Numina gaudent,

Sed quæ præstanda est & sine teste fides.

Imò tanta ergà fidem penès Veteres religio erat, ut etiam proprium ipsi constituerent templum, prout refert ex *Halicarnass. Zaf. ad §. de constitutâ. 9. Inst. de Act. n. 3.*

(14.) *Secundò*, cum crescente ætate mundi etiam creverint hominum nequitia atque perfidia, accedente ferreò seculo, secundùm *Ovid. lib. 1. Metam. fab. 5.*

Protinùs irrupit vene peioris in ævum

Omne nefas, fugere pudor, verumque, fidesque,

In quorum subiere locum fraudesque, dolique,

Insidiaeque, & vis, & amor sceleratus habendi.

Et ob id sæpè homines nimiâ astutiâ, nimiâque aliorum perfidiâ circumventi nimis magna promitterent, nimis parva verò servarent. Igitur *Jus Civile* accessit, quod aliquem ex nudâ conventionem, promissione & pactò obligari regulariter noluit, uti constat ex *l. Juris gentium. 7. §. sed cum nulla. 4. vers. igitur nuda. & l. divisionis. 45. ff. de pact.* sed solennem & præmeditatam introduxit stipulationem; Tùm, ob rationem, quam habet *Magnificus Dominus Ordinarius D. Sigismundus Sincelthaus / O. 33. n. 3.* quia scilicet homines ad sponsiones ex merâ plerumque jactantiâ, seu inconsultò quodam luxuriantis animi impetù, sine ullâ deliberatione maturâ, firmòque mentis proposito præcipitantur potiùs, quam feruntur; Tùm etiam, quò eò delibe-

B

ratiùs

ratio promitteretur, & promissum eò firmitus observaretur, meliusque præstaretur.

(15.) *Tertiò, Prætores*, qui fautores naturalis æquitatis, & semper eandem ob oculos habere dicuntur in *l. quod si Ephesi. 4. ff. de eo, qui cert. loc. & c. animadvertentes*, Jus Civile nimis spon- siones coangustasse, & respectum ad priorem obligationem habentes, *Edictum* hæc de re *singulare* conceperunt, in quo edixerunt, talem nudam promissionem, quæ ad priorem obligationem de novo accessit, esse omnino servandam, *tot. tit. ff. de Const. pec.*

(16.) Verba Edicti ita à Compileribus referuntur: *Qui pecuniam debitam constituit, l. 1. §. 1. ff. h. t. (eum præstare oportebit, addit Egvin. Bar. in suo man. in 3. part. lib. 3. ad h. t.) si appareat, eum, qui constituit, neque sol- visse, neque fecisse, neque per actorem stetisse, quò minus fieret, quod constitutum est, l. si duo. 16. §. ait Præ- tor. 2. ff. eod. eamque pecuniam, cum constituebatur, debitam fuisse, l. item illa verba. 18. §. 1. ff. h. t. iudicium dabo, Wesemb. in paratit. ff. d. t. n. 5.*

(17.) *Ratio*, quæ moverit Prætores ad hoc *Edictum*, proponendum, hæc secundum Ulpianum (commentantem in hoc edictum, *lib. 27. uti apparet ex inscriptione l. 1. 16. & 18. ff. h. t.*) in *d. l. 1. in pr. ff. eod.* fuit: *Quoniam grave est fidem fal- lere.* Malè itaque nonnulli Doctores, inter quos *Job. Fab.* au- toritate *l. fin. C. ad L. Falcid.* exinde rationem desumunt, quòd geminata adsit promissio. Nam hæc deficit in constituyente pro aliò, qui primà saltem vice promissionem fecit, & tamen æquè ut is, qui reiteratò pro se constituit, obligatur. Imò etsi decies, vel centies quis reiteraret promissionem, cum tamen nihil deberet, non ideo conveniri posset *Jas. ad §. in personam. 8. Inst. de Act. n. 25.* eleganter etiam *Duar. ad h. t. C. de Const. pec. c. 1.*

Ali-

Aliter dis. Angel. Aret. cit. à Jas. alleg. locò per l. legem. 10. C.
de Pactis.

(18.) **H**is ita prænotatis, ordinis ratione postulante acceden- *Cap. V.*
do ad definitionem dico: *Quòd constitutum sit* *De Defi-*
conventio, th. 19. Prætoria, th. 20. solò consensu constans, *nitione*
th. 21. quâ quis th. 24. & seqq. suo vel alterius creditori, *reali.*
th. 36. & seqq. illud ipsum, th. 41. & seqq. quod ipse vel alius
debebat, th. 47. & seqq. citra stipulationem spondet,
th. 58. & seqq. se soluturum, vel præstiturum, th. 61. & seqq.
salvâ manente priori obligatione, th. 81.

(19.) *Conventio* est, quia conventionis verbum generale
est, ad omnia pertinens, de quibus negotii contrahendi, transi-
gendiqve causâ consentiunt, qui inter se agunt, l. 1. §. 3. ff. de
Pact. Bocer. disput. 17. th. 2. Dis. Vacon. à Vac. §. declar. 67. n. 2.
qui per contractum consensuale, & quidem nominatum de-
finit. Idem fermè Cujac. in paratit. ff. h. t.

(20.) *Prætoria* est; Quia Prætor contra rigiditatem Juris
civilis hanc conventionis speciem custodivit, firmavit, & jus
agendi adversario exinde tribuit, §. de constituta. 9. ibi: *aliòquin si*
stipulanti promiserint, jure civili tenentur. Inst. de Actionib. faven-
do hæc in parte magis naturali æquitati, quàm Juris civilis ra-
tioni, l. 1. in pr. ibi: *favet naturali æquitati.* ff. h. t. Dis. Donell. lib.
13. cap. 21. lit. a. ubi inter civiles conventiones refert, à quò dis.
Hilliger ibid. definiens constitutum per legitimum pactum
prætorium. Aliter Goed. de contrah. & committ. stipul. c. 2. n. 2.

(21.) *Solo consensu constat*; Nam præter consensum,
neque res, neque verba solennia, neque literæ requiruntur, l. 1.
in pr. ibi: *Constituta ex consensu facta.* ff. h. t. Sive autem consensus
verbis, sive per *nuncium*, sive per *litteras* declaretur, nihil
interest, l. qui autem. 14. §. ult. ibi: *& per nuncium & quibuscumq; ver-*
bis. l. Titius Sejo. 24. in pr. l. *Quidam ad creditorem.* 26. in pr. ff. eod.

B 2

(22.)

Cap. VI.
De Divi-
sione.

(22.) **D**ixi præterea in Definitione, quod constitutum *pro se, & pro alio* fieri possit. Hinc quamvis nulla *divisio* constituti apud Dd. reperiatur, *duplicem* tamen, *unam* in *constitutum pro se*; Quando quis creditori suo impetratâ solutionis dilatione, sine stipulatione de novo solutionem promisit; Et in *constitutum pro alio*; Quando quis alterius creditori promissionem fecit, se velle illius nomine solvere, daß er der Mann oder der Zahler seyn wolle! §. de constituta. 9. ibi: *pro se vel pro aliò sust. de Actionib. l. 1. & auth. si quando. C. b. t. Novell. 115. cap. ad hæc. 6. ibi: aut pro se aut pro aliâ personâ.*

(23.) *Alteram* in *constitutum purum*, quod sine adjectione diei celebratum est. *l. id quod. 19. in pr. l. promissor. 20 §. 1. A. b. t. l. receptitia. 2. in pr. ibi: & liceat. C. eod. & modificatum*, quod vel certâ conditione, vel die adjectâ factum. *l. quod si 3. §. ult. l. sed & 4. l. si duo 16. §. 1. l. id quod. 19. ff. b. t. l. receptitia. 2. in pr. ibi vel in diem C. eod. facio.*

Cap. VII.
De perso-
nis, quæ
constitue-
re possunt.

(24.) **P**ossunt autem *regulariter omnes*, qui non *specialiter prohibiti* tam pro aliis, quam pro se *constituere*: quâ de causâ ad exemplum Edicti prætorii in definitione meâ voce *quis* usus sum; Vocabulum enim *quis* generale est, & complectitur omnis generis homines. *l. 1. §. 1. ff. b. t. & l. 1. ff. de Verb. signif.*

(25.) Quia tamen *nonnulli planè non* possunt se obligare; *nonnulli certis* intervenientibus *requisitis*; *nonnulli pro se* quidem, *pro aliis* autem minimè: Ideò ordine de his agam, & primò quidem de his, qui neque pro se neque pro alio constituere possunt.

(26.) Inter hos igitur refero. i. *pupillos*, quibus de est textus *in l. 1. §. 2. ff. b. t. eò, quòd nec velle, nec nolle credantur l. pupilus.*

lus. 189. ff. de Reg. Jur. Quod si tamen pupillus per constitutum, *pro se* suam conditionem redderet apertè meliorem, ut, si impetrasset à suo creditore dilationem solutionis in verò & inevitabili debito, ad biennium sine usuris, utique creditorem suum ad observantiam, etiam sine auctoritate tutoris, sibi obligaret. *arg. pr. Inst. de auctorit. Tutor. & Curat.*

(27.) Nec dubitandum, quin idem dicendum de *minore*, *25. annis* de Jur. Civ. & de Jure Sax. 21. annis; Inter omnes enim constat fragile & infirmum esse hujusmodi ætatis consilium, & multis captionibus suppositum, ita, ut Curatorum auxilio regendi, nec ante rei suæ administratio, quamvis etiam benè rem suam gerentibus, committenda sit. *l. 1. in pr. & §. & ideò. 3. ff. de Minorib. pr. Inst. de Aut. tut. l. 3. C. de in Integr. rest.*

(28.) Sunt & hujus generis *Furiosi*; Nam & horum nulla est voluntas, *l. Furiosi. 40. ff. de Reg. Jur.* nec intelligunt, quid agunt, *§. Furiosus. 8. Inst. de Inutilib. stipul.* Quod & propter paritatem rationis extendendum non solum ad eum, cui *bonis interdicitum* est, *d. l. 40. ff. de R. J.* sed etiam ad *mente captum*, eum scilicet, qui defectu mentis & rationis laborat, non eum, qui tantum hebetioris ingenii & naturæ simplicioris est, *§. sed & 4. Inst. de Curat.*

(29.) Ad *secundam classem* personarum, quæ certis solemnitatibus accedentibus constituere possunt, refero modo relatas personas, si *auctoritatem & consensum* Tutorum & Curatorum suorum adhibuerint, nec non *mulieres* de Jure Saxon. pro propriò debitò constituere se volentes, nam & hæ sine curatoribus ad litem, nisi mercatrices sint, de eò Jure validè sese obligare nequeunt, *Const. Elect. 15. p. 2.*

(30.) *Tertii ordinis Persona*, quæ se quidem in propriò debitò, pro alienò autem nequaquam constituere possunt, iterum sunt duplicis generis; *Quædam* enim ut maximè ve-

int, non possunt; *Quadam*, etsi intercesserint, tamen *exce-
ptione* se tueri possunt. Ad *illas* colloco *militēs*; Quemad-
modum enim neque Procuratores, neque fidejussores, neque
mandatores fieri possunt, *per l. milites. 31. C. de Loc. & Cond.* ita nec
pro alio constituere se debent, propter rationis identitatem,
& *arg. pr. & cap. 1. Nov. 116. ubi Matth. Steph. l. fin. C. b. t.*

(31.) Ad *has, mulieres*, refero: His enim plenissimè per
SCtum Vell. prospectum est, ne pro ullò, sive maritò, sive ex-
traneò quòpiam, vel fidejubendò, vel constituendò interce-
dentes, obligari queant, *l. 1. §. 1. ff. b. t. l. 1. & tot. tit. ff. & C. ad
SCtum Vell.*

(32.) Non possum itaque subscribere illorum opinioni, qui
dicunt, *Viduam* posse ex constitutò pro mariti defuncti
debitò obligari, quod & tradit Amplifs. Dominus D. Benedict.
Carpz. *p. 2. c. 16. d. 3.* Negari siquidem nequit, quod hòc casu in-
tercedat. Ut autem *efficaciter* teneatur beneficio SCti Vell.
renunciare debet, prout patet *ex casu l. ult. §. ult. ff. ad SCtum
Vell.* ubi mulier in se suscipere volens litem alienam, cavere ju-
betur, exceptione se non usuram. Nec reputo necessariam
juratam renunciationem, quia Ll. expressè non requirunt
eam. Et licet nonnulli statuunt, mulierem, quando pro ma-
rito se non simpliciter, sed cum *renunciatione privilegio-
rum*, quæ cum ratione dotis, tum ratione aliorum illatorum
bonorum habet, vult constituere, debere *juramento* renun-
ciare non solùm privilegio SCti Vellej. sed etiam ante lationis,
prout videre est apud Ant. Thessaur. *decis. Pedemont. 222.* ubi ne
quidem judicialem sufficere autumant; Attamen quia textum
expressum, qui hoc dicat, nondum allegatum vidi, ideò suffi-
cere simplicem & extrajudicialem renunciationem puto.

(33.) Hoc lubens concesserim, quòd nonnulli casus *nota-
biles* in Legibus reperiantur, ubi mulieres *pro aliis* firmiter se
constituere possint, inter quos non infimum locum occupat

con-

constitutum donandi animò factum; Senatus enim
obligatæ mulieri succurrere voluit, non *donanti*. *l. sed si ego.*
4. §. 1. ff. *ad SCtum Vell.* Egregium exemplum refertur in *l. si pro*
aliquo. 21. §. 1. ff. eod. in eâ, quæ pro patre iudicatò, ne propter
solutionem vexaretur, se ex *liberalitate* constituit. Quod
non ineptè Ant. Fab. in *suò Cod. ad SCtum Vell.* transfert ad ux-
orem spondentem mulctam pro maritò incarceratò. *arg. l. quam-*
vis. 20. ff. sol. matrim. Dilucidè autem de animò donandi con-
stare debet, *arg. l. si præses. 5. C. de donationib.* in dubio enim non
præsumitur, quia donare est perdere, *l. filiusfam. 7. ff. de donat.*

(34.) Non minùs notabilis est casus in *l. sed si eum. 3. ff. ad*
SCtum Vell. in eâ muliere, quæ vel pro venditore hereditatis
molestatò à creditoribus hereditariis; vel pro emtore, quem
propter periculum evictionis defendere tenetur; vel pro suò
fidejussore intercedendò sese constituerit: Tunc enim non tam
pro aliò, quàm pro seipsâ constituisse censetur. Facit *l. si quis*
pro aliquò. 21. in pr. ff. d. t.

(35.) Et hæc de Jure Civ. de *Jure Sax.* ad renunciationem
validam requiritur insuper curatoris ad litem auctoritas. An
verò constituta & remissiones privilegiorum, & hypotheca-
rum mulierum sine judiciali & juratoriâ promissione valeant,
de his est *Const. Elect. 16. p. 2.* ad quam videndus Amplifs. Domi-
nus Carpozov. in *suis definitionib.* à quò recedendum existimo,
quoad tertiam definit: quantum respicit remissionem juris hy-
pothecæ & paraphernalia, eò, quòd constitutio saltem duas
species, dotem & donationem propter nuptias excipiat, in re-
liquis autem eò ipsò regulam confirmet. Et tantùm de perso-
nis, quæ constituere possunt. Video eqvidem *De filiis fami-*
liàs, in l. 1. §. sed si. 3. ff. h. t. de Patre, in l. 2. ff. eod. tam suò,
quàm *nomine liberorum* constituyente, item *de maritò*
ratione dotis, *l. quod si. 3. ff. d. t. de Legatò Principis, l. eum qui.*
ff. ibid. de absentibus, in l. qui autem. 14. §. fin. ff. h. c. de plu-
ribus denique in *l. si duo. 16. in pr. ff. ibid.* fuisse dubitatum, sed
quia

quia omnis scrupulus hâc de re sublatus, ideò remitto lectorem ad modò citatas leges.

Cap. VIII. (36.) **S**eqvuntur in Definitione verba: quâ quis *suò* vel *alterius creditori*: Hòc ipsò enim innuo *Personas*, quibus constitui possit, nimirum *omnibus creditoribus*, sumtò vocabulò *Creditor* in latisimò significatu, *l. 1. ff. de reb. credit.* Non tamen præcisè necesse est, ut is, cui constituitur, sit creditor, hoc enim solùm exigitur, ut sit debitum, non inquiritur, quæ persona debeat, sed quæritur simpliciter, an sit debitum? *l. eum qui. 5. §. qui exigimus. 2. ff. h. t.*

(37.) *Filiofamiliàs* itaqve constitutum factum valet, *l. sed & si. 7. ff. h. t.* Ratio, quia Pater per filium in suâ potestate constitutum acqvirit.

(38.) Idem juris, eadèmq; ratio est in *Servo*; Nam & huic ad commodum Domini rectè constituitur *l. eum qui 5. §. ult. ff. h. t.* idqve procedit non solùm in *servo proprio*, sed etiam in *alieno* bonâ fide serviente, *l. idem est 6. ff. h. t.* nam qualis qualis servus Domino obligationem acqvirere potest. *d. l. 5. §. ult. h. t.*

(39.) *Procuratori* alicujus, si ipsi, non Domino litis, constitui potest, *l. eum qui. 5. §. Julianus. 6. ff. h. t.* Quod itidem statuendum est in *Actore municipum, Tutore pupilli, Curatore adolescentis, furiosi, mente capti, bonorum*; His enim omnibus, etiam locò eorum, quibus præsent, utilitatis gratiâ constitui potest. *l. eum qui. 5. §. item tutori. 7. & §. si actori. 9. ff. h. t.*

(40.) Nec illud insuper in considerationem trahendum est, quòd debitor *non appareat*, sed vel mortuus, vel ejus hereditas nondum adita, vel ab hostibus captus sit; quoniam de debito constat, licet non de debitore, *l. hætenus. 11. in pr. ff. h. t.*

Cap. IX. (41.) **D**ixi prætereà in definitione: *Illud ipsum*, quod est in primâ obligatione, etiam in secundâ esse debere; Sur-
De rebus, quæ in

Surrogatum enim sapit naturam ejus, in cuius locum surroga-constituitur, & osibus prioris debiti inhæret constitutum, secundum *tum deducit* Schneidew. ad §. 9. n. 27. Inst. de Act. & Dd. in l. 10. §. qui injur. ff. si ei queant. quis caut. in jud. sist. caus. fact.

(42.) Hinc etiam si extrinsecus valor monetæ mutatus fuerit, aliisque sit tempore constituti, quàm fuit tempore debiti principalis, sitque solvendum debitum à constitutore, solutio non secundum valorem, qui fuit tempore facti constituti, sed secundum eum, qui fuit tempore prioris obligationis, faciendâ erit; Potius enim origo obligationis, quàm titulus actionis considerandus, quia retrorsum se actio refert, l. item illa. 18. §. 1. ibi: cum constituebatur. ff. b. t. l. si filiusfam. 3. in fin. C. ad SCtum Maced. Si tamen à priorè obligatione recessum sit, vel ea, quæ in priorè obligatione fuerunt, in stipulationem deducantur, tunc enim, quia prior obligatio sublata censetur, valor monetæ non ex tempore prioris obligationis, sed ex tempore facti constituti æstimandus venit, & sic respondisse Amplifs. Facult. Jurid. Lips. mens. August. Anno 1622. in causâ Veronica von Vchteritz contra Hans und Wolffen von Schönfeld Gebrüdere/ wegen der Hanssen von Kabetel geliehenen 1000. fl. refert Matth. Berl. Decis. aur. 52.

(43.) Non est autem præcisè necessarium, ut illud ipsum in *quantitate & qualitate simul* spondeatur, sed sufficit idem in *quanto*. Etenim placuit Legibus rem pro re solvere, nihil etiam prohibet aliud pro debito constituere, ut frumentum pro pecuniâ, l. 1. §. an potest. 5. ff. b. t.

(44.) Sic parùm refert, an quis *totum debitum*, an *partem* saltem constituat, l. sed & si. 13. ff. b. t. non tamen in plus valet constitutum, quàm debetur l. hætenus. 11. §. 1. ff. b. t. e. g. Si quis sortem & usuras constituisset, cum fors saltem sit in obligatione, ad sortem duntaxat constitutum valeret, d. l. 11. §. 1. Item si decem debeantur, & quis decem & simul Titium constitueret, quantum ad Titium constitutum superfluum esset, l. sed si. 12. ff. b. t. Qui autem *simpliciter constituit*, certâ summâ vel quantitate non expressâ, is tenetur in *illud ipsum*, ad quod tenetur debitor, l. qui autem. 14. ff. b. t.

C

(45.)

(45.) Illud hinc in dubium venit, An etiam aliquis in genere *omnia debita* alicujus in se recipere, & se pro eò, quod alter multis debet, constituere possit? Et quia in pluribus debitis eadè subest æqvitatæ ratio, quæ in unò, idè idem statuendum censeo. Ubi tamen *notandum*, quòd in hòc casu constituens, solummodò ad ea debita teneatur, de quibus vivente creditore, constat, ad ea verò, quæ post ejus mortem emergunt, nequam. Schneidew. ad §. 9. n. 32. Inst. de Act. ubi in liquidando credita adhuc vivente debitore, cum post ejus mortem nihil consequantur à constituyente, cautos jubet esse creditores.

(46.) Ultimò summè etiam *notandum*, quòd non solum *solutio* constitui possit, sed etiam *datio & factum*, ut pignoris datio, l. promissor. 23. ff. h. t. l. qui autem. 14. §. 1. ff. h. t. Imò, qui certam personam fidejussuram pro se constituerit, nihilominus tenetur. Et licèt illa persona nolit fidejubere, vel res in constitutum deducta post moram mortua sit, vel interierit, tenetur in id, quod interest, vel ut aliam personam non minùs idoneam fidejubentem præstet.

Cap. X. (47.) **A**ddidi in definitione: *Quod ipse, vel alius debebat.* Quòd ipsò denoto personas, pro quibus constitutum fieri possit. Sunt autem hæ *omnes debitores* qui *ὑπερστυτοι* appellantur. Unde nec ipsemet *constituens*, excluditur, eò scilicet in casu, quando ipsemet est debitor, & pro se constituit pecuniam; Quà de causâ summè notandum, quòd, cum aliàs regulariter requirantur ad constitutum tres personæ, *Constituens, Creditor, & Debitor*, hinc saltem duo invicem conveniant.

(48.) Nec refert, an sit debitor ex *contractu*, an ex *delictò*, l. 1. §. *debitum autem*. 6. l. *qui injuriarum*. 29. ff. h. t. an ex causâ *onerosâ* vel *lucrosâ*, l. *qui id*. 33. ff. de donat.

(49.) Ac nec illud quidem interest, utrum *Civilis sit obligatio*

ligatio, an naturalis, an prætoria, l.1. §. debitum autem. 7.
§. sed & si. 8. ff. b. t. l. 1. ff. de Novat. & multò magis an Civilis
& prætoria simul, l. 3. §. si is. 2. ff. b. t. dummodò constitutum
aut civiliter, aut naturaliter teneat, *d. l. 1. ff. de Novat.* Sed is, qui
constituit id, quod *Jure civili debebat, de Jure prætoriò*
verò *non*, non tenetur, *all. l. quod si. 3. §. si quis. 1. ff. b. t.* Exemplum
est in eò, qui mutuà acceptà pecunià, postmodum paciscitur,
ne à se petatur; Civili enim jure manet obligatus, *l. 3. l. si unus.*
27. §. 2. l. si debitor. 51. ff. de Pact. licet de jure prætorio fiat liber.

(50.) Hoc inter Jctos gravem fecisse concertationem vi-
deo, An pro eò, qui de jure civili & jure prætoriò debet, & est in
diem obligatus, constitutum valeat? Ratio pro negativà fuit;
quia debitum nondum esse videtur: Sed Ulpianus affirmati-
vam, quam tenuerunt Labeo & Pedius, non invitus approbat,
quia habet utilitatem, *d. l. si quis. 3. §. fin. b. t.*

(51.) Quò autem meliùs intelligatur, quisnam debitor na-
turalis, civilis, & prætorius; Sciendum, quòd debitum
naturale solùm illud sit & dicatur, quod solò vinculo æqui-
tatis sustinetur, sine adminiculo juris, *l. Stichum. 95. §. naturalis.*
4. ibi: vinculum æquitatis, quò solò sustinetur. ff. de solut. l. naturali-
ter. 13. ff. de condict. indeb. uti videre est in patre contrahente cum
filiò, fratre cum fratre sub eadem potestate paternà existente,
l. frater à fratre. 38. ff. de Condict. indeb. in verò debitore in judi-
ciò absolutò, l. judex. 38. l. Julianus. 60. ff. d. t. in herede legatum
minùs solenne exsolvente, fidei explendæ causà, l. fideicommiss.
12. ff. eod. Nec ex eò solò æstimantur *naturales obligationes,*
si actio aliqua eorum nomine non competat, verùm etiam cum
soluta pecunia repeti nequeat. Nam licet *minùs propriè*
debere dicuntur *naturales* debitores, per abusionem ta-
men intelligi possunt debitores, & qui ab his pecuniam reci-
piunt *debitum* sibi recepisse, *l. fidejussor. 6. §. naturales. 4. ff. de*
Fidejuss.

(52.) Debitum verò *Civile tantùm* illud est, quod quidem

ex dispositione Juris civilis, sed non ex æquitate naturali profuit; veluti quando quis, spe futuræ numerationis, quæ secuta non est, scribit se debere.

(53.) *Prætorium, sive Honorarium debitum tantum* est, quando Pater & Dominus pro filiô & servô peculiotenus obligantur, *l. 1. §. fin. ibi: Et Pater & Dominus de peculio obstricti. ff. b. t.*

(54.) His ita positis consequens est; (1.) Quod constitutum pro eô, qui planè nihil debuit, nihil operetur. Ut, si quis exceptione perpetuâ tutus esset, *l. si non sortem. 26. §. indebitum. 3. ff. de Cond. indeb.* (2.) Quod constitutum pro eô, qui solvit, & acceptilatione, vel aliô modô liberatus est, non valeat. (3.) Quod constitutum pro eô, qui sub conditione promisit, quæ, an impleatur, incertum est, ut, si navis ex Asiâ venerit, non obliget; quia propter incertitudinem ante conditionis eventum nullô modô principalis debet, *l. grege. 13. §. pen. ff. de Pign. l. si quis reum. 5. §. huic. 1. ff. de liber. leg.* (4.) Quod constitutum pro pupillô, qui sine auctoritate tutoris stipulanti promiserit, non subsistat. Nam neque naturaliter, neque civiliter hîc in casu est obligatus, *l. quod pupillus. 42. ff. de Cond. indeb.* Quod etiam (5.) procedit in alterius constitutô pro pupillô & pupillâ mutuan pecuniam accipiente, qui pariter, neque naturaliter, *l. pupillus. 59. ff. de Verb. oblig.* neque civiliter, *l. more nostræ. 8. ff. de acquir. her.* obligatur, quando videlicet ex pecuniâ mutuô acceptâ locupletior non est factus, aliàs, si locupletior factus est, jure naturæ & jure civili tenetur; Nam hoc naturâ æquum est, neminem cum alterius detrimentô fieri locupletiozem, *l. naturaliter. 13. §. fin. junct. l. 14. ff. de cond. indeb.* quod subintelligendum in *l. 1. in fin. ff. de Novat.*

(55.) Nec obstat, quod constituens pro naturali debitore in plus obligari nequeat, quàm ipse principalis, *l. hætenus. 11. §. fin. ff. b. t.* Quoniam *non* in plus obligatur, sed *arctius* & efficacius duntaxat. Sibi ergò imputet, quod pro naturaliter tantum obligato intercesserit, si deinde adversus ipsum non habet regressum, *arg. l. Marcellus. 25. ff. de Fidejuss.* Et si qui scienter pro

utro-

utrôqve jure indebitô se constituit, donâsse dicatur, *l. cum per errorem. §. 3.* ibi Decius & Cagn. *ff. de Reg. Jur. gl. in l. quod si maritus. 3. §. 1. verbo per exceptionem. ff. h. 1. & in l. hætenus. 11. §. 1. verbo tenetur eod.* idedq; dicendum, ipsum saltem ex condictione, *l. si quis argentum. 35. §. fin. C. de donationib.* conveniri posse, attamen Joh. Fab. *in d. §. in personam*, directè contrarium decidit, tùm quia communis & recepta Dd. sententia est dispositionem *d. l.* non habere locum in donatione præsumtâ, Bald. Ang. Castr. & Alex. *in l. juris gentium. 7. §. Sed cum nulla. 4. ff. de Pact.* cum multis similibus, alleg. per Petrum Duenn. *in tr. reg. reg. 19. lim. 2.* Tùm quia constitutum est contractus accessorius, ubi ex indebiti promissione nulla nascitur obligatio, *l. si a reo. 70. §. si à furioso. 4.* ibi Gl. & Bart. *ff. de fidejuss.*

(56.) An verò pro *dotis debitore* constitutum celebrari possit, quæstio est elegans? Ego non dubito, pro marito, patre, vel quovis aliò, qui dotem debet, posse quemvis se constituere. Sed quòd maritus, vel uxor possit exigere pro dote constitutores, illud reprobò. Si enim credendam mulier se suamq; dotem patri, maritove existimavit, quare fidejussor, vel alius intercessor, inquit noster Justin. *in l. fin. C. Ne fidejuss. vel mand. dot. dent.* exigitur, ut causa perfidiæ in connubiò eorum generetur? In tantùm verum, ut omnes Leges & consuetudines, quibus vir uxori fidejussorem servandæ dotis, quando ad inopiam vergit, exhibere cogitur, non immeritò aboleantur, *l. 1. C. d. t. ad quam tamen casus, quando extraneus pro uxore dotem promississet, referri nequit, v. l. si constituta. 24. §. quotiens. 2. ff. Sol. matrim.*

(57.) Cujus conditionis autem sint illi debitores, pro quibus constituitur, an masculi, an foemellæ, an minores, an majores, an patresfam. an filii fam. an milites, an pagani, an laici, an clerici, an unus, an plures, an privati, an magistratus &c. perinde esse puto, modò sint debitores.

(58.) **M**odum seu formam constituendi deniq; quod *Cap. XI. De formâ seu modò constitu-*
 attinet, ea in verbis def. *citra stipulationem.*
Spondet, comprehenditur, & in his sequentibus consistit. *(1.) endi.*

(1.) Ut constituens sit unanims, & *concordet* cum creditore, cui constituit. Nam si discordent, & constituens *animo constituendi*, sponsonem faciat, creditor autem *animo stipulandi* planè nihil actum, *l. 1. §. eum qui. 4. ff. b. t.* Hinc *nudum consensum* formam specificam constituti, & modum ejus substantialem appellat Bocer. *disput. 17. tb. 16.* Cùm enim utiliter & solenniter stipulanti quid promittitur, talis promissio non retinet formam constituti, sed induit aliam naturam, & promissor non ex constitutò, sed ex jure civili tenetur, §. 9. *in fin. Inst. de Act.* Quà de causâ, si inutiliter stipulanti promittitur, nihil in totum agitur; Non enim ex stipulatione tenetur promissor, quia est infirma; Nec ex constitutò, quia nullum adest, *d. l. 1. §. 4. ff. b. t. arg. l. 3. ff. de reb. dub.* ubi habetur regula, quod potui, nolui; quod nolui, feci. Undè non sine ratione verbo *Spondere* in defin: meâ usus sum: Quia verbum *promittere* in Legibus positum, communiter de promissione solenni, quæ fit mediante stipulatione, exauditur, quamvis & vocabulum *Spondere à stipulationibus* ortum traxerit, *l. 2. ff. de Sponsal.*

(59.) (2.) Ad nullam porrò verborum necessitudinem, vel angustiam obligatus est constituens; *Quibus cunque* enim *verbis* promittat, statim ex constitutò tenetur, *l. qui autem. 14. §. ult. ff. b. t.* Nec necesse est, ut usurpetur vocabulum *constituendi*: Eò enim omisò & aliò usurpatò, nihilominùs tenet constitutum, e.g. Si ita quis dixisset, vel scripisset: *Scripti, me secundum mandatum Seji, si quid tibi debitum approbatum erit, me tibi cauturum, vel soluturum sine controversiâ. l. eum qui. 5. §. 2. ff. b. t.* vel ita: *Remanserunt apud me quinquaginta ex creditò tuò, ex contractu pupillorum meorum, quos reddere debebo Idib. Majis probos, quod si ad diem subscriptum non dederò, tunc dare debebo usuras. l. Titius Sejo. 24. ff. b. t.* vel ita: *Decem, quæ Lucius Titius ex arcâ tuâ mutuo acceperat, salvâ ratione usurarum, habes penès me Domine. l. quidam. 26. ff. b. t.*

(60.)

(60.) Si tamen *impersonaliter* dictum sit, putà, si quis constitutus dicat: *Satisfiet tibi*: non additò: *à me*, vel *ab alio*; tanquam nihil promissum fuerit, taliter constituens ab omni exactiōe liber est, *Nov. 115. cap. ad hoc. 6.* sicuti & is, qui simpliciter dicit *alium soluturum*, *l. eum qui. 5. §. Sed si quis. 4 ff. b. t.* Et hæc de formâ, per quam fidejussores & alii quamplurimi separantur, sufficiant. Exindè autem dicendum, quia *stipulationes* hodiè non adeò frequentes, non tam *fidejussores*, quàm *constituentes* in usu practico occurrere.

(61.) **S**eqvuntur nunc considerandi *effectus*, qui sunt multiplices, cum respectu *creditoris*, tum respectu *constituentis*, tum denique respectu *debitoris*. Cap. XII.
De Effectu
Constitu-
ti.

(62.) Respectu *Creditoris* sunt effectus: (1.) Quòd hòc ipsò consequatur majorem *securitatem debiti*; Undè & fidejussores, ac alii ejusmodi intervenientes, quibus constituens benè adjungi potest, *Bürger / à Burg* / quò se muniunt creditores, Germanicè fortassè appellati sunt. Non enim extingvitur *prior obligatio*, sed *manet* in suò vigore, & nova priorem saltem non tam accedit, quàm subsequitur, *l. ubi quis. 28. ff. b. t.* quò ipsò constitutor differt à mandatore & ex promissore, quorum ille antecedit, hic verò ita accedit, ut prior obligatio planè extingvatur.

(63.) Utrum autem in creditoris arbitrio sit vel priorem, vel secundum debitorem convenire, aliquis dubitare posset? Verùm, quia Imperator noster omnibus intercessoribus, & nominatim *ἀντιπρωησις*, sive constituentibus tribuit beneficium ordinis & excusationis, *l. fin. C. b. t. Nov. 4. c. si quis. 1. Nov. 99. c. si quis. 1.* Ideò non ampliùs ambigendum. *Marth. Berlich. p. 2. c. 23. n. 12. Moller. ad Constit. Elect. p. 2. C. 18. n. 4. & seqq.* Quod si tamen constitutum juramento firmatum erit, magis puto consuli conscientiam

scientiæ, si sine discussione Principalis constituens solveret.
Gvid. Pap. *sing. 611. n. 3.*

(64.) Hæc actio, quæ datur creditori adversus constituentem, vocatur *constitutoria*, *l. nec enim. 20. ff. h. t. vel de constitutâ, l. 1. §. eum qui. 4. l. qui si filii. 2. l. eum qui. 5. §. 1. l. Titius Sejo. 24. vers. item quare. l. ult. ff. eod. vel pecuniæ constitutæ, l. si post. 22. ff. l. 1. & l. Receptitia. 2. C. h. t. l. qui id. 33. in pr. ff. de donat. vel denique de constitutâ pecuniâ, Rubr. hic. ff. & C. item §. in personam. 8. & §. seq. 9. Inst. de Act. l. eum qui. 5. §. 3. l. promissor. 23. l. quidam ad creditorem. 26. ff. h. t.*

(65.) Et est *prætoriana*; quia à Præatore inventa. *Personalis*, quia obligationem pro matre habet, §. *in personam. 8. Inst. de Act. Perpetua*, *l. 1. ibi perpetuo. & l. 2. ibi: in annorum metis triginta. C. h. t. rei persecutoria, non pœnalis*, *l. item illa verba. 18. §. 2. ff. h. t.* extendens suam vim etiam adversus *heredes*, *l. 1. C. h. t. ad Patres & Dominos peculiotenus*, & quidem in *omnibus debitis*, sive in pondere, numero, & mensurâ, sive in aliis quibuscunque rebus corporalibus & incorporalibus consistant, sive pura, sive conditionata, sive in diem sint, *l. 2. in pr. C. h. t.*

(66.) Quod tamen de Jure Veteri secus erat; Non enim solum res tantum pondere, numero & mensurâ constantes exigebantur, sed etiam in certis speciebus, quando videlicet pro alio, & non pro se constitutum factum erat, anno includebant. Imò etiam, an in conditionalibus, & cum die constitutis debitis competeret, in dubium vocabatur, prout videre est ex *l. quod si. 3. §. 2. ff. h. t.* ubi Iustus disertè dicit; Propter has potissimum pecunias, quæ nondum peti possunt, constituta inducenda esse.

(67.) Præbuit autem Justiniano nostro ansam ampliandi hanc actionem, quia *actio receptitia*, quæ solennibus verbis composita, inusitato recessit vestigio, *l. 2. in pr. C. h. t.* Undè,
ne,

ne quid dubii remaneret, eandem vim & potestatem tribuit constituto, quam habent stipulationes, *d.l. 2. ibi: & non absimilem penitus stipulationi habeat dignitatem. C.b.t.* in tantum, ut omnes casus complectatur, qui per stipulationem explicari possunt, *d.l. 2. in fin. pr.* ita ut argumentum à stipulatione ad constitutum firmissimum duci possit, modò non naturalia constituti evertantur, sed illa ipsa in suo vigore maneant, *d.l. 2. in med. pr. ibi: Suis tamen naturalibus privilegiis minimè defraudata.*

(68.) Seqventes autem differentia *Constituti & recepti* à Doctoribus *ex l. 2. C. b. t.* notantur: (1.) Quòd receptum juris civilis fuerit, & idè etiam in eo celebrando verba solennia requirantur, nec nudum pactum sufficiat, Constitutum verò à Prætore introductum, ex nudo pacto oriatur. (2.) Receptum solis argentariis proprium, Constitutum verò aliis omnibus commune fuerit. (3.) In receptum omnes & quæcunque res, in constitutum verò solùm, quæ pondere, numerò, & mensurâ constabant, introduci potuerint. (4.) Nondum debita seu futura debita etiam in receptum, in constitutum, verò solùm debita præsentia venire potuerint. (5.) Quod & purè & in diem reciperetur, in diem verò solùm constitueretur, hinc Cic. *in Epist. ad Atticum*, constitutum quasi ad diem condictum interpretatur. (6.) & ultimò, Quòd actio de recepto perpetua, actio de constitutâ quidem etiam perpetua, sed certis tamen casibus solùm annalis fuerit.

(69.) Ubinam autem locorum hæc actio instituenda, haud absque ratione quæritur? Umm. quidem *in Disput. ad Proceß. 4. th. 1. n. 5.* constituentem non in locò constituti, sed in locò principalis debiti conveniendum esse dicit, quia causa & origo constitutæ pecuniæ magis, quàm ipsius constituti potestas & validitas inspicienda, *l. qui id. 33. in pr. ff. de donat.* Sed ego, cautiùs agendo, hanc observandam esse distinctionem censeo. Aut enim locus certus solutioni est destinatus, & constituens est ipse debitor, & tunc tenet constitutum ex locò posteriori, *l. eum qui. 5. ff. b. t.* Si verò constituens non est debitor, sed alius, tunc quemadmodum reliquæ actiones personales, ad cer-

D

tum

tum locum licet restrictæ, possunt ubique locorum intentari, & naturam arbitrariarum actionum assumere, & hæc actio ad exemplum moderari poterit, *l. si duo. 16. §. 1. ff. h. t.* Aut certum locum solutionis non habet constitutum, & tunc magis forum debitoris, quàm constituentis attendendum erit, *arg. l. fidejussor. 16. §. qui certo loco. 1. ff. de fidejuss.* & facit ratio, quod loco plus solvatur, *§. plus autem. 34. Inst. de Act.* & constituens in majorem summam obligari nequeat.

(70.) Et ita se res habet quoque cum *tempore*, quod quidem constituens pro se possit pro libitu assentiente creditore, aliter atque in primâ obligatione denominatum fuit, anticipando definire; Constituens verò pro aliò nequaquam, eò, quod & tempore plus solvatur, *d. §. 34. Inst. de Act.* & debitori per constituentem durior conditio obtrudi nequeat. Illud singulare est, quòd quando pro debitò purò quis se, sine definitione temporis, constituisset, non possit amodò conveniri, sed ei relinquendum sit modicum tempus, ad minimum ad decendum à JCrò restrictum *in l. promissor. 21. §. 1. ff. h. t.*

(71.) Forma libelli talis esse potest: PP. NN. saget / daß ihm NN. laut setner Handschrift / jetzigen Michael-Markt 100. Rthaler schuldig worden / Ob er ihn nun wol nach der Zahlungsfrist unterschiedlichen gemahnet; er sich auch zum öfftern zur Zahlung vffs neue erboten / vnd sonderlich vnlangsten vff Martini die Zahlung zu leisten versprochen: So hat er doch *re.* Et hæc quando verum debitum civile præcesit, & ipse debitor se constituit, quò hodiè nihil frequentius.

(72.) Vel &c. saget / daß ihm NN. vermöge eines Tausches / setn Haus / in der N. Gassen gelegen / einzuräumen vnd zu überantworten schuldig gewesen / Ob er nun wol diesen Tausch etlicher mangelenden rechtlichen Solennitäten halben in zweiffel stehen / vnd nicht gelten lassen wollen / hat er sich doch endlichen anderweit constituiret, vnd zu der Räumung erbötig gemachet / *re.* Et hæc quando debitum naturale præcesit.

(73.) PP. &c. saget / als ihm NN. ein Pferd (vel) 100. Rthaler / (vel) ein Haus zu bauen schuldig worden / vnd er ihn der
Aufs

Aufantwortung/ (vel) Zahlung/ (vel) Auffbauung halben münd-
lichen / (vel) schriftlichen ersucher / habe NN. Bruder sich ins
mittel geschlagen/ (vel) an Klägern geschrieben / mit ihm Bedulte
zu haben/ er wolle vor ihn bezahlen. Ungeachtet er nun Beklagten
dieses seines constituti halben etlich mal ersuchen lassen / So hab
er doch 2c. Er hæc, quando quis pro alio constituit, ubi vel
dandum, vel solvendum, vel faciendum in primâ obligatio-
ne fuit.

(74.) Weil dann in Rechten wol versehen / daß wann der
Schuldener sich anderweit zur Zahlung erbeut / (vel) daß wann
ein ander sich vor den Schuldener constituiret, hernacher auch
seiner Zusage nachzukommen/ vnd dem constituto genüge zu thun
schuldig sey. Als fodert Kläger von Beklagten deutliche vnd voll-
ständige Antwort / vnd nach deren erfolg bittet er in Rechten zu
erkennen vnd außzusprechen/ daß Beklagter ihme die 100 Rthaler
abzutragen/ (vel) das vertauschte Haus/ einzuräumen/ (vel) das
libellirte Pferd / zusambt allen eingehoben Nutzungen / außzuant-
worten/ (vel) si culpa constituentis periisset, den Werth davor
zu ersetzen/ (vel) die libellirte Schuld / zusampt denen à tempore
moræ auffgelauffenen Interessen, (vel) das verdingte Gebäude
nochmals auffzuführen schuldig sey.

(75.) Feci mentionem *mora* in libellò; Ea itaque con-
trahitur, quando apparet, eum, qui constituit, neque solvis-
se, neque fecisse, neque per actorem seu creditorem stetisse,
quò minus fieret scilicet datio; vel solutio, vel factum, *l. si
duo. 16. §. ait Prator. 7. ff. h. t.* Quod si tamen constituens per
rerum naturam planè non posset constituto satisfacere, ab
omni morâ & exactione liber erit, *d. l. 16. §. ergò si. 3. ff. h. t.* se-
cus si saltem propter valetudinem, vim, aut tempestatem, im-
pediretur, *l. item illa. 18. ff. h. t.*

(76.) Ex die verò constituti mora æstimatur, eò, quòd
dies pro creditore interpellet, nec habetur respectus ad litis
contestationem, ex quâ aliàs quandoque debitores in morâ
constituuntur, *d. l. 16. §. fin.* Quod si tamen post diem con-
stitutum aliâ die debitum offerret, & creditor accipere nol-

let, & justam non accipiendi causam non haberet, æquum est succurri reo aut exceptione, aut justâ interpretatione, ut factum creditoris usq; ad tempus litis contestationis sive judicii, ipsi non noceat.

(77.) Cæterùm constituto satis non facit, qui soluturum se constituit, si offerat satisfactionem, vel cautionem, vel etiam expromissorem, *l. promissor. 21. ff. b. t.* Ratio enim pecuniæ exigendæ, non cautionis accipiendæ, creditorem ad admissionem constituti permovet, nec est cogendus obligationes ex obligationibus facere, nisi ex magnâ & idoneâ causâ, prout monet Jctus *in l. si se. 4. §. ait Prator. 3. ff. de re judic.* Exceptô casu, quando quis constituit *se satisfacturum* duntaxat, tunc enim & pignoribus, & fidejussoribus se liberare potest, *d. l. 4.*

(78.) Illud tamen silentii nube non est involvendum, quòd, si debitum ex causâ lucrativâ oriatur, constituens non nisi ad id, quod facere possit, conveniendus sit, *l. qui id. 33. ff. de donat.*

(79.) Sequuntur *Effectus* constituti respectu *constituentis*, & quidem tam adversus debitorem, quàm adversus creditorem. Adversus *Debitorem* quidem consequitur *actionem mandati*, semper enim, qui non prohibet pro se intervenire, mandare creditur, *l. semper. 60. ibi Gvilh. Mayner. de Reg. Jur.* ita tamen, ut habeatur respectus ad debitorem inscium, vel invitum. Nam adversus *ignorantem*, actio *negotiorum gestorum*, adversus *invitum* verò, prout etiam pro invito constitutum fieri potest, *l. utrum. 27. ff. b. t.* planè nulla datur, *l. ex mandato. 20. §. 1. ff. mandati. l. fin. C. de negot. gest.*

(80.) Adversus *Creditorem* verò omnibus exceptionibus, quas debitor habet, uti potest, *l. Papinianus. 28. ff. Mand.* Inprimis verò habet beneficium ordinis, & si plures, qui
con-

constituerint, privilegium divisionis ex l. fin. C. h. t. & Nov. 99. per rationem, quòd, ubi eadem æqvitatìs ratio, ibi idem jus statuendum sit, Coler. de Process. execut. p. 1. cap. 10. n. 292. & seqq. Schneidew. §. 8. n. 30. Inst. de Act. Marc. Anton. Aquilin. ad rubr. de V. O. n. 266.

(81.) Deniqve respectu *Debitoris* operatur constitutum *dilationem*, & prolongationem *solutionis*, non enim in totum liberatur, l. ubi quis. 28. ff. h. t. quamvis non possit conveniri, priusquam terminus, à constituyente solutioni præstitutus, elapsus fuerit. Quòd si non maneret obligatus intercedens magis expromissor, quàm constitutor, quem Coler. de Process. execut. p. 1. cap. 10. n. 297. pagatorem appellat, dicendus esset. Hinc defin: inserui verba: Salvâ manente priore obligatione.

(82.) **U**ltimò notandum constituto perquam *simile esse* Cap. XIII. I. *Receptum*, quò de suprâ th. 67. & seq. II. *Fidei-jussio*, quæ verbis solennibus, mediante stipulatione, obligationi principali accedere solet, §. 1. Inst. de Verb. oblig. inde dicta, quòd fide suâ esse jubeant & credi debitori, l. bonâ fide. 27. §. fin. ff. ad SCtum Vellej. vocaturque alio nomine *adpromissio*, l. 5. §. Satis acceptio. ff. de Verb. oblig. l. in omnibus. 43. ff. de Solutionib. Hering. de Fidejussorib. cap. 3. n. 28. Franc. de Fidejussorib. cap. 1. n. 33.

(83.) III. *Mandatum*, seu *Mandatores*, qui ante debitum contractum debiti causam dederunt, & creditorem ad fidem præstandam induxerunt, tot. tit. ff. de Fidejussorib. & mand. tut. tot. tit. C. Ne Fidejuss. vel *Mand. dot. dentur*. Vivum exemplum habemus in Samaritano, qui pro vulneratò spondit, Luc. 10. Et quia hæc vox est terminus artis, ideò & Græci eundem retinuerunt, unde in *Novell. nostris*. 4, 99. & 136. *μανδάρω* appellatur.

(84.) IV. *Expromissio*, quæ solet fieri, quando prior obli-

obligatio extingvitur, & debitor in totum liberatur, remanente solum obligato expromissores, vulgò: Ein Auß, oder los, Bürge / der den Schuldener auß, vnd losbürget. Quo in significato *JESUM CHRISTUM*, unicum nostrum Salvatorem, rectè *Expromissorem* salutis humanæ insignire possum, in quò etiam finio, & cum Patre & Spiritu Sancto Ipsi gratias devotas ago.

COROLLARIA.

I.

Q. An vocabulum Germanicum *Bürge* / in Jure Sax. & imprimis in Constit. Electoralib. positum, generaliter de quovis intercessore, ita, ut non solum Fidejussores propriè sic dictos, sed etiam Mandatores, Constitutores, & Expromissores contineat, & textus de *Bürgen* loquens, prout sunt Constit. 16. 17. 18. & 19. p. 2. generaliter exaudiendus sit?

Quantumvis quidem Jus Saxon. quando exorbitat à Jure Communi, ita interpretandum, ut quàm citissimè ad Jus Civile recurrendum; Quia tamen eadem subest æquitatis ratio in constitutore & mandatore, quæ in fidejussore propriè sic dicto, qui mediante solenni stipulatione intercescit, *l. fin. C. b. t.* & secundum communem usum loquendi parum discriminis inter Fidejussorem & Constitutorem: Ideò Constit. Elect. etiam pro subjectâ materiâ de Constitutoribus æquè ac de Fidejussoribus intelligendas esse judico. Quemadmodum
igi-

igitur *beneficium cedendarum actionum* fidejussoribus adversus debitores, pro quibus fidem suam interposuerunt, attribuitur. Ita quoque *Constitutoribus* hoc beneficium, quando pro illis, pro quibus se constituerunt, solvere coguntur, haud denegandum erit. Item, quemadmodum in *Constit. Elect. 19. p. 2. differentia* statuitur inter fidejussorem pro mutuò, & inter fidejussorem pro contractu; Ita pariter *discrimen* faciendum erit inter constitutorem pro mutuò acceptâ pecuniâ, & inter constitutorem pro contractu aliò.

II.

Traditum est in Disput. quòd ad Constitutum requiratur debitum præambulum, in tantum, ut si nullum adsit debitum, nec constitutor sit obligatus: **Hinc non inconvenienter in quæstionem venit, quis debitum probare debeat, si agens affirmet, constitutor verò neget?** Pro utrâque parte possunt adduci rationes. Pro *creditore*, quidem, quòd præsumtionem pro se habeat, eò ipsò, quòd constituens constituendo confessus fuit debitum, nisi enim scivisset alterum debitorem esse, vix ac ne vix quidem se constituisset. Pro *constituente* ratio erit, quòd actor fundamentum suæ intentionis probare debeat, *l. 2. & l. verius. 21. ff. de Probat. l. actor. 23. C. eod.* & quòd actore non probante reus sit absolvendus. Item quòd quis pro aliò se constituere possit, licèt dubitet, vel ignoret, an verè debeat, sufficit enim debitam pecuniam constitutam esse, *l. hætenus. ii. in pr. ff. b. t.*

Et huic opinioni subscribam, melioribus
informationibus edoctus fa-
cilè cedam.



FINIS.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
MAGDEBURG

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
MAGDEBURG

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
MAGDEBURG



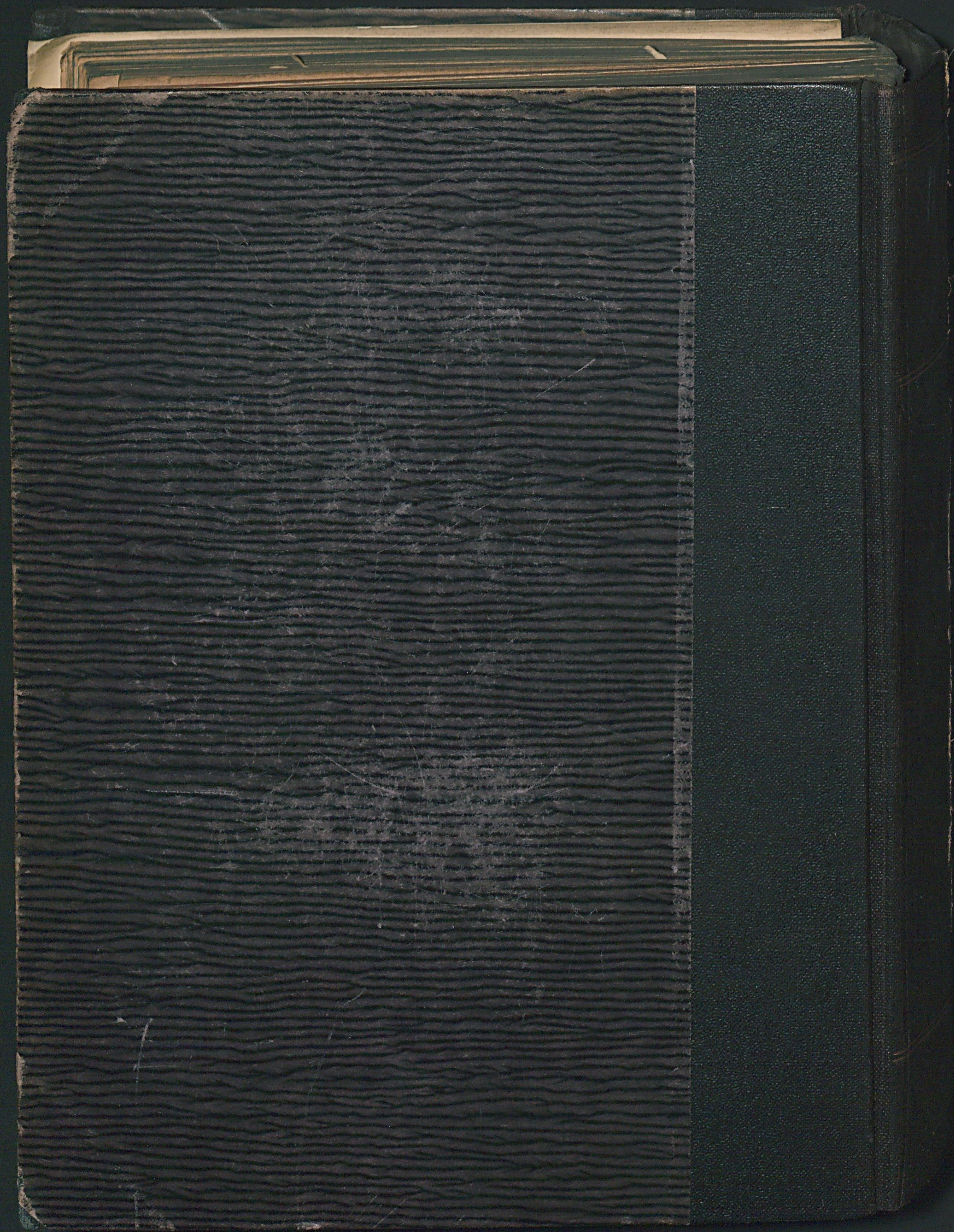




X2615937

V. 17







B.I.G.

Farbkarte #13

URIDICA 4640,1
ALIS

A3

TUTA

IA,

inuni invocato,

PERMISSU
ni Ordinarii

elehaus/J Cti, &c.

Christophori Prei-
morum Virorum, Am-
Lipsiensis Assello-
rum,

ia,
Honores, Privi-

sequendi,
i subicit

Beckstein /

SN.
rii Paulini
gusti



RITZSCHII,

